

S MAJKOM KROZ JUTRENJA je naslov u kojem „jutrenje „simboliše prve korake kojima nas žena- majka uvodi u svet hrišćanstva u našem životu.

Ovim prilogom želela bih da istaknem ulogu žena u negovanju duhovnosti i doprinosu crkvi Svetog oca Nikolaja u Deliblatu kao i u rumunskoj pravoslavnoj crkvi svete Trojice. Njihova aktivnost i značaj nije dovoljno prezentovan javnosti a ipak zaslužuju, da trag koji su ostavile bude zabeležen za buduće naraštaje. Otuda iz najranijeg detinjstva nosim sećanje na roditeljski dom u kojem je u sobi, između dva prozora , svečano mesto zauzimala ikona naše krsne slave Svetog Luke. Majka bi, nas decu prigrllila paleći kandilo ,učila da se Gospodu pomolimo , čitanju „Oče naš „ i na kraju molitve kako se treba krstiti. Povodom velikih praznika u našu kuću dolazio je sveštenik da osvešta dom i ukućane. Sećam se da je na stolu u posebno ukrasnoj činiji sa vodom bila kita bosiljka , da nas je sveštenik pomilovao po kosi , prinosio krst na celivanje i blagoslovio. Sećam se obeležavanja crkvenog praznika Božića ,kada smo prostirali slamu u kući ,i jedva čekali poklone od Božić Bate. Mnogo kasnije sam shvatila da je to moja majka, pripremala kradom od nas dece ,do kasno u noć šila krpene kutkice ,pravila salon bombone i kačila ih na jelku. Za proslavu Svetog Save deklamovala sam u crkvi apostol , majka me je naučila Svetosavsku himnu , sa njom sam odlazila u crkvu za Vrbicu, a za Vaskrs je u bašti ,u žbunju ostavljala poklon od zeke. Iza svih tih svetlih i lepih sećanja ,koja su me pratila kroz život stajala je moja majka. Žena ,koja je odigrala veliku ulogu u negovanju i čuvanju naše tradicije i usadila duhovnost u naša srca. Pored uloge koju su žene nosile u kući ,počelo je njihovo okupljanje u Društvo Srpskih žena pri crkvi i uključivanje u rad Crkveno-pevačkih društava.

Kako se muzičko stvaralaštvo kod Srba i Rumuna u Deliblatu odvijalo pod okriljem crkve i škole ,to su i intelektualnu elitu pored sveštenika i učitelja predstavljali i članovi trgovačkih i zanatlijskih porodica iz kojih su i žene bile nosioci duhovnih i kulturnih aktivnosti u mestu. Društva sa najbogatijom tradicijom su crkveno- pevačka društva osnovana krajem 19. veka. Tako je prema podacima Srpsko crkveno pevačko društvo osnovano za vreme službovanja sveštenika Velimira Spernjaka koji u Deliblatu službuje od 1896-1898.god. i bračnog para učitelja Nikole i Olge Đurišić. Velimir Spernjak je rođen u Vračevgaju 1870.a preminuo u Vršcu 1948. god. Osnovnu školu pohađao je u Mramorku, gimnaziju u Pančevu i Novom Sadu,u Budimpešti muzički Konzervatorijum gde je stekao obrazovanje o komponovanju a Bogosloviju je završio u Sremskim Karlovcima 1894. god. Svirao je violinu i bavio se komponovanjem.Među kompozicijama je i Vojnički marš izveden na sahrani kralja Aleksandra. Njegovu muzičku zaostvštinu čini 200 dela koja se čuvaju u Muzičkom institutu SANU. Olga Đutišić je isprobavala glasove a Nikola se prihvatio horoupraviteljstva. Sastav hora bio je mešovit, jer su pored muških ,zabeleženi i ženski pevački glasovi gospođica :Sofija i Mileva Janča, Peka Jovanović, Ljubica Ivkova, Bela Maksimović,Sofija Velić, Jula Petrović,Mara Ivačković,Dara Janković i Jovanka Dragoj.Negovala se duhovna muzika, učestvovanje na liturgijama u crkvi,kao i priredbama i koncertima. Rumunsko crkveno pevačko društvo osnovao je 1898. god. učitelj Georgiu Bujigan,koje je takođe imalo ženskih pevačkih glasova. Oba društva su imala harmonijum , kako bi se kvalitet muzičkog izvođenja doveo do savršenstva. Nažalost ,imena ženskih pevačkih glasova kod Rumuna nisu zabeležena ,sačuvana je samo fotografija iz 1904. god.na kojoj se uočavaju partiture za notalno pevanje. Od dirigenata je pored muških zabeležena Vukosava Antošin ,učiteljica i Jovanka Živanović. Foto---srpska i rumunska crkva.

U najstarijem zapisu o priložnicima crkvi SV OCA NIKOLAJA u Deliblatu iz 1861. god. zabeleženo je crkveno- pevačko društvo i Društvo srpskih žena, kao i žena iz uglednih porodica u mestu. Tako je među prvim ženama upisana Olimpijada Ivačković, supruga Ilije Ivačkovića veleposednika, koji su poklonili sveštenu odevu a Olimpijada zlatom vezen peškir. Crkveno pevačko društvo je za osveštenje crkve poklonilo dve slike u vrednosti 200 kruna a Društvo srpskih žena je u više navrata dalo prilog za kupovinu sveštenu odevi i nove Plaštenice. Milica Jakšić ,supruga Jovana Jakšića, darovala je dva predoltarska zvona a Sofija Kolarski 1888.god.veliku litiju na pet kopalja u vrednosti

300 forinti ,dok je Draga- supruga Maksima Stojakova dala više puta prilog u novcu. Pokloni u vidu crkvenog invenara bili su : peškiri ,najčešće od srpskog platna, čaršavi za celivajuće ikone, kandila,srebrne činije i kašike za pričest, litije i barjaci, tasići, bogoslužbene knjige i dr.Olimpijada Stojakov,supruga Konstantina – Koje, inače Korunova poklonila je stihir (deo odežde pravoslavnih sveštenika) , dok su žene iz imućnijih porodica poklanjale vredne ikone od kojih se još neke nalaze u crkvi . To su Prenos mošti oca Nikolaja ,dar Leposave Ivačković ; ikona Svetog Arhanđela Gavrila – Hristine Ivačković ; Uspenije Bogorodice- Leposave Branković; ikona Svete Ttojice,rad slikara Živka Petrovića kojije radio ikonu na Hristovom grobu , darovala Vera Ivačković ,supruga dr IIIJE Ivačkovića, a njihova ćerka Ilinka Ivačković , ikonu Svetog Arhanđela Mihajla. Crkvenu biblioteku obogatila je svojim prilogom Slobodanka Živković a Mirjana Mladenović darovala je krst sa Hristovog groba u Jerusalimu, obe iz Beograda.Žene su dale svoj doprinos poštujući tradicionalne i duhovne vrednosti povodom obeležavanja svih verskih praznika: prinosile nafore, perece, kolač , farbana jaja i sl.

Rumunska ženska zadruga je osnovana najverovatnije 1923. god. predsednica je bila Kornelija Popović a sekretar Viora Žuržovan. Društvo je bilo registrovano ,o čemu svedoči pečat koji se nalazi u crkvi. Okupljalo je žene iz uglednih rumunskih porodica i njegova aktivnost bila je humanitarnog karaktera. Po nekim usmenim kazivanjima žene su dale veliki doprinos uređenju rumunske kapele u kojoj se vršilo bogoslužjenje i kupovini inventara. Prodavale su crkveni kalendar Nadejdea koji je izlazio u Vršcu od 1924-1944. god.a koji je imao i obrazovni karakter , jer je pružao znanja o vođenju domaćinstva. Takođe su bile uključene u opremanju nove crkve izgrađene 1925. god. i zabeležene kao darodavci. U crkvi se nalaze dva barjaka Isusovo Vaskrsenje u SV.Arhangel Mihail .poklon Društva rumunskih žena. Imena ostalih darodavaca su :Anuca i Vikentije Ardeljan koji su poklonili srednje zvono ,teško 120 kg. Katica Gucu –dva velika mesingana ćiraka koja se i danas koriste u crkvi , Đurđevka Adamov i Firuca Ivašku poklonile su barjak,a u Gleriji darodavaca na ikonostasu su imena Đurđevka i Doprina Lupšić , dok je Florika Zarija dala prilog u novcu za kupovinu zvona. U crkvi postoji tabla sa imenom Đurđevke Lupšić koja je pružila pomoć u oslikavanju crkve. Žene oba društva organizovale su zabave povodom obeležavanja praznika i deo priloga poklanjale crkvi. Crkva je ,potpomognuta ženskom populacijom kroz vekove , odigrala značajnu ulogu u nastojanju da neguje verski i nacionalni duh i upravo zato želim da bar delimično izađu iz anonimnosti.Danas uočavamo da žene sve više pune hramove, sa decom u naručju nose u sebi veru u hrišćanstvo i GOSPODA i prenose na svoje potomstvo.

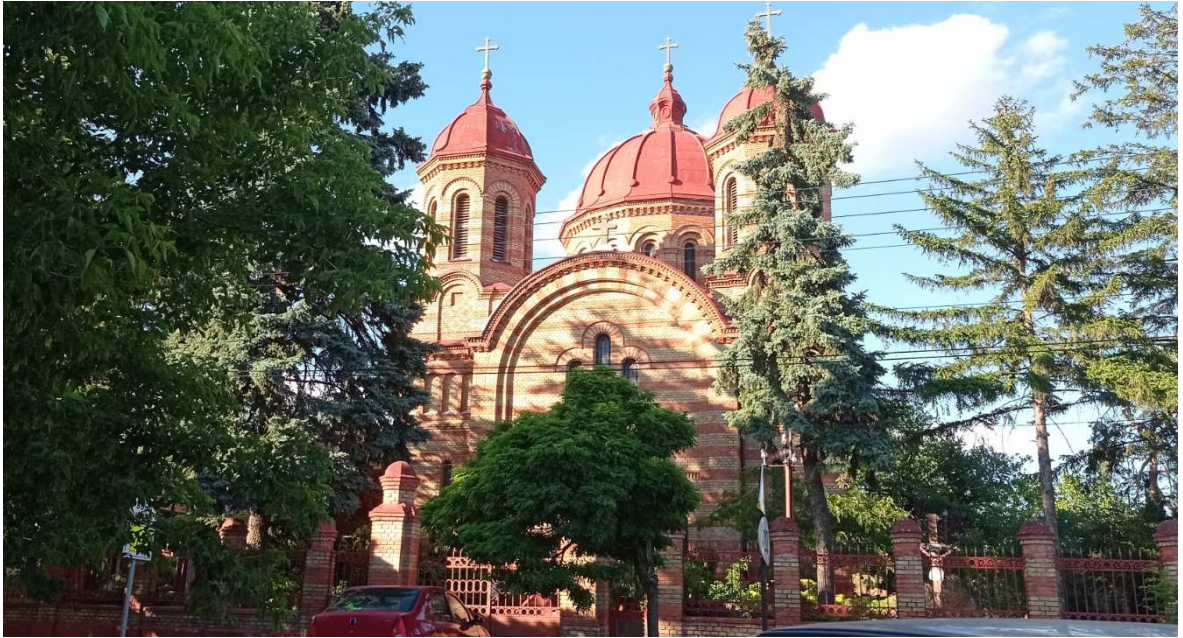
U knjizi „Pisani tragovi o delatnostima Velimira Spernjaka (1870- 1948)“ od dr Natalija Marjanović i mr Monika Novaković, postoji podatak da svojevrzni kutiozitet predstavlja liturgijska pesma Spasi Hrista iz 1898. god. skrojena po srpskom napevu Amin, priređena za mešoviti hor , tokom službovanja Velimira Spernjaka u Deliblata.

Foto—ikonostas u srpskoj crkvi , slika rumunske crkve ,društvo srpskih žena, mešoviti rumunski hor, i detalj iz crkve iz 1973. god (baba Mara) , pečat društva rumunskih žena, priložnici, i...

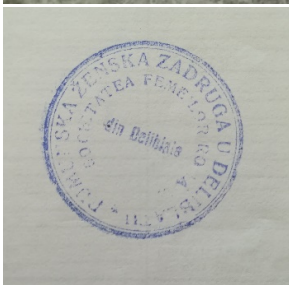
Prilog Vera Meza , učiteljica u penziji iz Deliblata .

Ikonostas srpske crkve Svetog oca Nikolaja pod zaštitom je države

Rumunská crkva

Društvo srpskih žena i njihov pečat

Mešoviti rumunski hor

Detalj iz crkve iz 1973. god (u sredini najstarija baba Mara, žena za pevnicom na liturgijama)

